

‘... ถ้าต้องการบุญก็ถวายในพระสงฆ์ ไม่เจาะจงภิกษุองค์หนึ่งองค์ใด
มันหมายถึงในหมู่พระสงฆ์ทีเดียว จะมีข้าวถ้วยปลาตัวก็ช่าง
มีสิ่งอื่นใดก็ช่าง ก็ถวายพระสงฆ์ ให้ใจตรงเป็นกลาง
ให้ทำดังนี้จะถูกบุญใหญ่ในพระพุทธศาสนา ...’
‘... อุบาสกอุบาสิกาบริจาคทานในพระพุทธศาสนา ให้ให้เป็นกลาง
ไม่ค่อนข้างตนและหมู่ตนพวกตน ให้ให้เป็นกลางอย่างนั้น
ได้ชื่อว่าบริจาคทานถูกทางสงฆ์ ถูกประมุขของบุญทีเดียว
ถูกเป้าหมายของบุญทีเดียว ...’

รวมพระธรรมเทศนา พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

กัณฑ์ที่ ๒๕

เกณียานุโมทนาคาถา

๑๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๗

โนโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (๓ ทน)

อคฺคิหุตุ มฺหยา ยถา

ราชา มุขํ มนุสฺसानํ

นภขตุตานํ มุขํ จนุโท

ปฺญญมาภกฺขมานานํ

ภณิสฺสาม มยํ คาถา

เอตา สฺถนหตุ สกฺกจจํ

สํวิตฺติ จนฺทโส มุขํ

นทีนํ สาคโร มุขํ

อาทิจฺโจ ตปตํ มุขํ

สงฺโฆ เว ยชตํ มุขํ *

กาลทานปฺปติปกา ..

ทายกา ปฺญญกามินฺติย **

* ม.ม.(บาลี) ๑๓/๖๑๑/๕๕๖, ** ส.ม. ๙๘

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักได้แสดงธรรมิกถา เฉลิ้มเพิ่มเติมศรัทธาประดับสติปัญญาของท่านพุทธบริษัท ทั้งคฤหัสถ์บรรพชิต บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้เพื่อทำกรรมสวนะกิจในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า วันนี้จะแสดงด้วยเกณียานุโมทนาคาถา เครื่องกล่าวปรารภทั้งทางโลกและทางธรรม และทางบำเพ็ญทานการกุศล แต่ว่าเราท่านทั้งหลาย ทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต เป็นพุทธศาสนิกชนตั้งอยู่ในภูมิพื้นของปุถุชน ต้องจำข้อสำคัญที่ขบขันไว้ในมนุษย์โลกนั้นก่อน เพราะว่าเราท่านทั้งหลายเกิดมาเป็นมนุษย์ ไม่รู้จักจุดหมายใจดำของการบูชา ไม่รู้จักจุดหมายใจดำของคัมภีร์แห่งโลก ไม่รู้จักจุดหมายใจดำของพระเจ้าแผ่นดิน ไม่รู้จักจุดหมายใจดำของแม่น้ำสมุทรสาคร ไม่รู้จักจุดหมายใจดำของดวงจันทร์ ไม่รู้จักจุดหมายใจดำของดวงอาทิตย์ เรื่องนี้ ใน ๖ ข้อนี้ ควรตั้งใจสติต่อไป

ตามวาระพระบาลีว่า อคฺคิหุตุ มฺหยา ยถา ยัญทั้งหลายมีไฟเป็นหัวหน้า สํวิตฺติ จนฺทโส มุขํ สํวิตฺติจันท์เป็นคัมภีร์ของฉันทศาสตร์ทั้งหลาย ราชา มุขํ มนุสฺसानํ พระเจ้าแผ่นดินเป็นประมุขของมนุษย์นิกธทั้งหลาย นทีนํ สาคโร มุขํ สมุทรสาครเป็นประมุขของแม่น้ำทั้งหลาย นภขตุตานํ มุขํ จนุโท ดวงจันทร์เป็นประมุขของดวงดาวนักษัตรทั้งหลาย อาทิจฺโจ ตปตํ มุขํ ดวงอาทิตย์เป็นประมุขของ

สิ่งที่มีความร้อนทั้งหลาย สิ่งที่ร้อนทั้งหลายหรือว่าความร้อนทั้งหลายผู้แสวงอาทิตยไม่ได้
ใน ๖ ข้อนี้จะอรรถาธิบายต่อไปให้เข้าใจเนื้อเข้าใจ

การบูชาทั้งหลายในสากลโลก พระพุทธเจ้าจะเกิดขึ้นในโลกเขาก็มีการบูชากัน
บูชาพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจะไม่เกิดขึ้นก็มีการบูชากัน คำที่เรียกว่ายัญนะ แปลว่า
การบูชาหรือเช่นสรวงต่างๆ ที่ปรากฏทำกันอยู่ นานาประเทศจะเช่นสรวงบูชายัญต่างๆ
ต้องมีไฟเป็นหัวหน้าทั้งนั้น ต้องมีไฟเป็นประธาน เมื่อติดไฟขึ้นละก็เริ่มบูชากันละ ถ้า
ว่ายังไม่ติดไฟก็ยังไม่บูชา จะจัดการบูชา จัดอย่างไรจัดไป ถ้ายังไม่ติดไฟยังไม่เริ่ม
บูชา ต้องติดไฟขึ้นจึงเริ่มบูชา ไฟเป็นข้อสำคัญอยู่ เมื่อเราบูชาไฟเป็นประมุข มีไฟ
เป็นประธานเช่นนี้ เราจะคิดอ่านว่าอะไรในการบูชา เราเป็นพุทธศาสนิกชนก็คงไม่รู้
ก็คงจะไปตามประเพณีดังนั้น ข้อสำคัญนักเรื่องไฟนะ ดูก็ปรากฏเห็นด้วยตา หุงต้มปิ้ง
จี้ได้ตามความปรารถนา ไม้บ้านไม้ช่องก็ได้ วอดวายกันนับคณนาไม่ถ้วน ไฟนะ
สำคัญอย่างนี้ บาลีย่นย่นกล่าวว่า ธมโม ปติโป วีย ว่าธรรมนั้นเหมือนไฟ เมื่อจุด
ไฟขึ้นแล้วละก็ เราเป็นพุทธศาสนิกชน ไฟที่ติดอยู่นี้เหมือนธรรมจริงๆ หนา ดับไป
เสียไม่มีไม่เห็น มีไฟจุดขึ้นปรากฏฉนั้นใด ธรรมก็ปรากฏฉนั้นนั่น เมื่อผู้ปฏิบัติเป็นขึ้นเห็น
ทีเดียว ธรรม ไสสว่างกระจ่างชัดชัดทีเดียว ถ้าว่าไม่เป็นก็ไม่เห็นปรากฏ เหมือนไม่มี
เมื่อเป็นเข้าเห็นปรากฏทีเดียว

ธรรมเป็นดวง เป็นดวงเหมือนกัน เป็นดวงใหญ่เล็กตามส่วน ดวงอย่างขนาด
เล็กก็มี ดวงขนาดใหญ่ก็มี ขนาดกลางก็มี มีดวงเหลือที่คณานับในเรื่องดวงธรรม
ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ไสบริสุทธ์เท่าฟองไข่แดงของไก่ ไสเหมือนกระจุกคัน
ฉ่องสองเงาหน้า นั้นดวงธรรม ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด ๒ เท่าฟองไข่
แดงของไก่ ไสอีก ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ ๓ เท่าฟองไข่แดงของไก่ ไสอีก
เหมือนกัน แบบเดียวกัน ไสหนักขึ้นไป ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียด ๔ เท่า
ฟองไข่แดงของไก่ ไสหนักขึ้นไป ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม ๕ เท่าฟองไข่แดง
ของไก่ ไสหนักขึ้นไป ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด ๖ เท่าฟองไข่แดงของ
ไก่ ไสหนักขึ้นไป ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด ๗ เท่าฟองไข่แดงของไก่ ไส
หนักขึ้นไป ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด ๘ เท่าฟองไข่แดงของไก่ ไส
หนักขึ้นไป ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมเท่าหน้าตักของธรรมกาย หน้าตักธรรมกาย
กว้างแคไหน ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายก็ใหญ่แค่นั้น ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย
ธรรมละเอียด ๕ วา วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วา กลมรอบตัว นั้นดวงธรรมที่ทำให้เป็น

กายธรรมละเอียด ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดา ๕ วา วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วา กลมรอบตัว ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดาละเอียด ๑๐ วา วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๑๐ วา กลมรอบตัว ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระสกิทาคา ๑๐ วา กลมรอบตัว ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระสกิทาคาละเอียด ๑๕ วา กลมรอบตัว ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระอนาคามี ๑๕ วา กลมรอบตัว ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระอนาคามีละเอียด ๒๐ วา กลมรอบตัว ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระอรหัต ๒๐ วา กลมรอบตัว ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอรหัตละเอียด ๒๐ วา กลมรอบตัว กว้างหน้าออกไปหน้าออกไป นี่ดวงธรรมใหญ่อย่างนี้

ดวงไฟละ ดวงไฟฟ้าใหญ่เล็กตามส่วน เห็นไหมละ ดวงไฟฟ้าใหญ่เล็กตามส่วน ครานี้เห็นแล้ว ดวงไฟทำให้เล็กให้โตได้อย่างนี้ แล้วแต่มนุษย์จัดสรรทำขึ้น ไฟที่ไหม้ ป่ามนุษย์ไม่ได้ทำ ไหม้ขึ้นเอง ลูกช่วงโชติไปหมด แล้วแต่เชื้อเล็กน้อย เชื้อมากลูกมาก เชื้อน้อยลูกน้อย ลูกกันจนกระทั่งไฟบรรลัยกัลป์ลูกเต็มโลก ใหญ่โตมโหฬารอย่างนั้น ดวงธรรมเล่าก็อย่างนั้นเหมือนกัน ดวงธรรมที่เป็นฝ่ายพระนะ สีสะอาดสว่างเป็นธรรม ไปหมด ดวงบาป ดวงธรรมโตเท่าไรดวงบาปก็โตเท่านั้น ดวงธรรมเล็กเท่าไรดวงบาป เล็กเท่านั้น นี่เป็นดวงๆ เหมือนกัน ธมฺโม ปทีโป วีย ธรรมเหมือนไฟ เมื่อเราจุด ไฟเวลาใดก็นึกถึงธรรมเวลานั้น ว่าอ้อ ดวงไฟที่ปรากฏขึ้นนี้ ที่เรานับถือธรรมแสวงหา ธรรม เรายังไม่เป็น ธรรมที่เรายังไม่เป็นยังไม่เห็นปรากฏ ก็ให้กำหนดรู้เหมือนไฟอย่าง นี้แหละ เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ดับไปได้ ถ้าเกิดขึ้นสว่างดีดับวูบไปเดี๋ยวนั้นก็ได้ เกิดขึ้น สว่างดีค่อยๆ ดับไปก็ได้ เกิดขึ้นแล้วไม่ดับติดจนกระทั่งสำเร็จก็ได้ อย่างนี้ ดวงไฟเป็น อย่างนี้ เพราะฉะนั้น การบูชาทั้งหลายมีไฟเป็นประมุขมีไฟเป็นหัวหน้า

ไฟเมื่อจุดขึ้นแล้วให้นึกถึงว่าไฟให้ความสว่างให้ประโยชน์แก่มนุษย์มากนัก ใช้ถูก ส่วนเข้าแล้วให้ประโยชน์แก่มนุษย์มากนัก หุงต้มปิ้งจี่ได้ตามความปรารถนา ต้องการสิ่ง ใดได้ต้องตามความปรารถนา จะให้เป็นรถยนต์เรือบินได้สมมาดปรารถนา ใช้ไฟได้ดังนี้ ถ้าใช้ไม่ดีไหม้บ้านไหม้ช่องก็ได้ ธรรมเหมือนกัน ถ้าใช้ดีก็วิเศษวิสัยที่เดียว ให้สำเร็จ มรรคผลตัดกิเลสเป็นสมุจเฉตปหาน ไปนิพพานได้สมเจตนา ถ้าทำไม่ดีก็คร่าไปโลกันต์เหมือนกัน ไปตกโลกันต์เหมือนพวกมิชฉาภิภูฏีเหมือนกัน ประพฤติธรรมไม่ดีไม่ถูก ผิดธรรมไป ไปเป็น มิฉฉาภิภูฏี เหมือนพระเวททตปฏิบัติธรรม ทำพลาดธรรมไป ไปอยู่ในอเวจี พลาดธรรม ไปอเวจีเหมือนกัน ผิดธรรมไป ถ้าว่าถูกธรรมดีแล้วละก็ ธรรมนั้นส่งให้รุ่งโรจน์โชติกา การหาประมาณมิได้ทีเดียว ธรรมนะถ้าจะกล่าวถึงส่วนแล้วละก็ ที่เรียกว่าการบูชาไฟ

การบูชามีไฟเป็นประมุข มีไฟเป็นหัวหน้า การปฏิบัติศาสนาก็มีธรรมเป็นประมุขมีธรรมเป็นหัวหน้าเหมือนกัน แบบเดียวกัน เหตุนี้ เราปฏิบัติศาสนาต้องมีดวงธรรมเป็นหัวหน้า ต้องมีธรรมเป็นประธาน ถ้าอยู่ในโลก การบูชาทั้งหลายเหล่านั้นมีไฟเป็นหัวหน้า มีไฟเป็นประธาน แบบเดียวกันดังนี้ เมื่อรู้หลักดังนี้ข้อต้น

ข้อที่ ๒ รองลงไป **สาวิตติ จนฺทโส มุขิ** สาวิตติศาสตร์เรื่องนี้เป็นคัมภีร์ของพราหมณ์เขา สาวิตติศาสตร์นี้แหละเป็นคัมภีร์สำคัญของเขา ถ้าเรียนจบคัมภีร์สาวิตติศาสตร์แล้วละก็เป็นโปรเฟสเซอร์ อาจารย์อย่างใหญ่ทีเดียว เป็นครูอาจารย์อย่างใหญ่ทีเดียว คัมภีร์อื่นๆ ที่รองลงไปก็ฉันทศาสตร์ รองสาวิตติศาสตร์ลงไป แต่ว่าคัมภีร์ใดคัมภีร์หนึ่งจะท่วมทับคัมภีร์สาวิตติศาสตร์นั้นไม่ได้ สาวิตติศาสตร์ต้องเป็นคัมภีร์ใหญ่เหมือนธรรมวินัยไตรปิฎกของเรา คัมภีร์พระวินัยปิฎก คัมภีร์สุตตันตปิฎก คัมภีร์ปรมัตถปิฎก ในปิฎกทั้ง ๓ ปรมัตถปิฎกเป็นคัมภีร์สูง เป็นประธานหมด ของพระวินัยพระสูตร จันใดก็ดี คัมภีร์อื่นต้องรวมลงในสาวิตติศาสตร์ทั้งนั้น เมื่อถึงสาวิตติศาสตร์แล้วเป็นความรู้สุดท้ายของโลกเขา มีแค่นั้นแหละให้รู้จักอย่างนี้ นี่เป็นข้อที่ ๒

ข้อที่ ๓ **ราชา มุขิ มนุสฺसानิ** พระราชาพระเจ้าแผ่นดินเป็นประมุขของมนุษย์นิกรทั้งหลาย หมดประเทศไทย หมดทุกๆ ประเทศ พระเจ้าแผ่นดินเป็นประมุขของมนุษย์นิกรหมดทั้งประเทศ หมดทั้งประเทศต้องบูชาพระเจ้าแผ่นดินทั้งนั้น ต้องเคารพพระเจ้าแผ่นดินทั้งนั้น ต้องนับถือพระเจ้าแผ่นดินทั้งนั้น ต้องยำเกรงพระเจ้าแผ่นดินทั้งนั้น เพราะพระเจ้าแผ่นดินนั้นเป็นประมุขเป็นหัวหน้า ถ้าว่าใครไม่ให้สิทธิ์ต่อพระเจ้าแผ่นดิน ลุอำนาจพระเจ้าแผ่นดิน ถูกพระเจ้าแผ่นดิน ไม่ประพฤติดี ประพฤติผิด บาปทกฏหมายของพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินก็ต้องจับใส่คุก พระเจ้าแผ่นดินก็ต้องลงโทษตัดศีรษะ ทำได้อย่างนี้ แล้วไม่มีใครว่าอะไร จะตัดศีรษะอย่างไรก็ตามชอบใจ นี่เป็นใหญ่กว่านิกรมนุษย์ทั้งหลาย อย่างนี้หมดทั้งประเทศพระเจ้าแผ่นดินเป็นประมุข พระเจ้าแผ่นดินเป็นหัวหน้า พระเจ้าแผ่นดินเป็นประธาน นี่เป็นข้อที่ ๓

ข้อที่ ๔ **นทีนิ สาครโร มุขิ** สมุทราศรเป็นประมุขของแม่น้ำทั้งหลาย แม่น้ำน้อยใหญ่มีมากน้อยเท่าใดในสกลโลกธาตุ เมื่อฝนตกลงแล้วก็ท่วมล้นไปตามหน้าที่เมื่อเต็มแม่น้ำน้อยก็ไหลไปแม่น้ำใหญ่ เมื่อเต็มแม่น้ำใหญ่ก็ต้องไหลไปสู่สมุทราศรทะเลใหญ่โน้น ทะเลใหญ่นั้นแหละเป็นประมุขของแม่น้ำทั้งหลาย แม่น้ำทั้งหลายย่อมไหลไปรวมที่นั่น เมื่อรู้จักน้ำสมุทราศรดังนี้แล้วละก็ สัตว์ทั้งโลกจะเป็นหญิงก็ดีชายก็ดีในกามภพนี้ รวมอยู่ในกามทั้งนั้น กามบังคับป่นปี้ ทั้งหญิงทั้งชาย กิเลสกามวัตถุกาม

บังคับปณิธิทีเดียว ให้ติดอยู่ในกิเลสกำบัง วัตถุกำบัง ร้องไห้ร้องครางไปต่างๆ นานา รบราฆ่าฟันซึ่งกันและกัน เพราะกิเลสพัสตูกามเหล่านี้แล หมกอยู่ในกำนึ้นนี้ แลละฉันทิ สมุทราครให้สรรพสัตว์ทั้งหลายอยู่อาศัยได้ตามความปรารถนา กาม สมุทัยสัจ ที่ให้สัตว์เวียนว่ายตายเกิด นี่ตัวสมุทัยแท้ๆ ให้สัตว์เวียนว่ายตายเกิดนั้น เป็นใหญ่สำคัญในสากลโลก หมดทั้งกามภพ รูปภพ อรูปภพ อยู่ในสมุทัยทั้งนั้น ข้ามพ้นสมุทัยไปไม่ได้ สมุทัยเป็นคู่กับพระนิพพาน ถ้าพ้นสมุทัยก็ไปนิพพาน เหมือนแม่น้ำทั้งหลาย ถ้าตกลงมาแล้วจะไปไหนไม่ได้ ต้องไปขังอยู่ในท่ามกลางมหาสมุทรนั้น ติดมหาสมุทรนั้นแหละไม่ไปไหน สัตว์โลกเกิดมาแล้วไปไหนไม่ได้ ติดอยู่ในสมุทัยสัจนั้น ให้รู้จักที่สำคัญอย่างนี้ เมื่อรู้จักที่สำคัญอย่างนี้เป็นข้อที่ ๔

ข้อที่ ๕ **นภขตตานัม มุขี จนฺโท** พระจันทร์เวลากลางคืนขึ้นเป็นประมุขของ ดาวนักษัตรฤกษ์ทั้งหลาย ดาวมีมากน้อยเท่าใดในท้องฟ้า ดาวย่อมเป็นรองดวงจันทร์ ดวงจันทร์เป็นใหญ่กว่า ดวงดาวทั้งหมดมีมากน้อยเท่าใด ดวงจันทร์เป็นสำคัญกว่า แสงสว่างก็มากกว่า ดวงดาวมีมากน้อยเท่าใด จะรวมเท่าใดก็ไม่เท่าดวงจันทร์ ดวงจันทร์สำคัญกว่า ดวงจันทร์สว่างกว่า เมื่อรู้จักหลักอันนี้ ดวงจันทร์ทำแสงสว่างให้ สำคัญลบดวงดาวหมดทั้งสิ้น ฉันทิก็ดี ดวงที่ให้สัตว์เวียนว่ายตายเกิดเหล่านี้ ก็มีดวง ธรรมอีก สำหรับแก้ไขให้สัตว์โลกให้พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ดวงธรรมใหญ่เป็น ลำดับจนกระทั่งดวงของพระอรหันต์ ใหญ่วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๒๐ วา กลมรอบตัว สว่าง หมดทั้งธาตุทั้งธรรม จะดูอะไรเห็นหมด ฉันทิ ดวงที่เป็นบาปอกุศลมีมากเท่าใด ก็ถูก ดวงธรรมที่ใหญ่เช่นนั้นครอบงำหมด ดวงธรรมที่ย่อยๆ ทำอะไรไม่ได้ เหมือนดวงดาว ทำอะไรไม่ได้ ดวงจันทร์เป็นประมุขของดวงดาวทั้งหลาย ดวงธรรมที่ดีที่สุดที่ใหญ่ ก็เป็นประมุขของดวงบาปทั้งหลายเหล่านี้ ดวงธรรมย่อยๆ ทำอะไรไม่ได้ สู้ดวงที่ใหญ่ ไม่ได้ พาสัตว์ให้ข้ามพ้นจากสมุทัยได้ นี่ก็เป็นข้อสำคัญ เป็นข้อที่ ๕

ข้อที่ ๖ **อาทิจฺโจ ตปตฺ มุขี** ความร้อนของดวงอาทิตย์ แสงร้อนอื่นหมดทั้ง สากลโลกไม่เท่าทันแสงร้อนดวงอาทิตย์ จนกระทั่งไฟบรรลัยกัลป์ ดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศ เหล่านี้ไหม้บรรลัยหมด อากาศก็ทนไม่ไหว อากาศหยาบหรืออากาศละเอียดเท่าใดก็ช่าง ร้อนหมดทั้งนั้น ด้วยอำนาจดวงอาทิตย์ขึ้นหลายดวงๆ เข้า แต่ดวงเท่านี้เราก็อ่อนพอใช้ อยู่แล้ว นี่แหละถ้าพูดถึงความร้อนดวงอาทิตย์ไม่มีอะไรเท่า

เราเป็นพุทธศาสนิกชน หญิงก็ดีชายก็ดี ทั้งคฤหัสถ์บรรพชิตไม่ว่า เมื่อเราจะ แสวงหาบุญกุศลในทางพุทธศาสนา จะบำเพ็ญในโลกกับเขา ถ้าไม่พบพุทธศาสนาไม่

พบพระสงฆ์แล้ว เสียคราวเสียสมัยที่เกิดมาเป็นมนุษย์ ถ้าว่าพบพระพุทธศาสนาพบพระสงฆ์เข้าแล้ว บุญลาภอันล้ำเลิศไม่เสียที่ที่เกิดมาเป็นมนุษย์ทีเดียว แล้วจะต้องทำอะไรถ้าพบหมู่พระสงฆ์เข้าแล้ว เราเป็นบุญลาภอย่างไรละ ก็มาพบพระสงฆ์เข้าแล้วนี้เป็นบุญลาภอย่างไรละ พระสงฆ์เป็นเพื่อนบุญหนา ต้องการบุญเท่าไรก็โยยเอาชี ตวงเอาชีตามความปรารถนา ปฏิบัติวัตรฐากเข้าชีจะได้บุญยิ่งใหญ่ไพศาล มีบาลีบริหารรับสมอ้างว่า บุญมากงขมานานัน สงฺโฆ เว ยชตํ มุขํ พระสงฆ์นั้นแหละเป็นประมุข หรือเป็นหัวหน้า หรือเป็นประธาน ของมนุษย์นิกธทั้งหลายผู้ต้องการบุญบำเพ็ญทานอยู่ฉนั้น

ถ้าต้องการบุญบำเพ็ญทานละก็ นี่ในพระสงฆ์นี้แหละเป็นสำคัญ ไหญโตหาที่เปรียบมิได้ บัดนี้เรามาพบหมู่พระสงฆ์แล้ว คือภิกษุสามเณรทรงไว้ซึ่งผ้ากาสาวพัสตร์ เป็นธงชัยของพระอรหัต เราได้บำเพ็ญบุญปรากฏอยู่ในบัดนี้ นี่เป็นประธานของบุญทีเดียว เป็นหัวหน้าของบุญทีเดียว เป็นประมุขของบุญทีเดียว รู้จักหลักอันแน่นอนแล้ว ให้อุตสาหะตั้งอกตั้งใจว่า เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระสงฆ์เข้าแล้ว ตัวบุญละ ต้องการอื่นไม่สมความมุ่งหมายที่มาพบละ หรือไม่ฉนั้น เป็นบุรุษเราก็จะบวชเป็นพระสงฆ์บ้าง เราจะบำเพ็ญกิจของพระสงฆ์ให้เต็มที่ ถ้าเป็นอุบาสกอุบาสิกาที่ครองเรือนเล่า เราจะต้องบริจาคทานให้เป็นที่เป็นฐานทีเดียว มาพบบุญอันล้ำเลิศอันประเสริฐแล้ว เป็นประมุขของบุญทั้งหมดแล้ว

พระสงฆ์นี้เป็นประมุขของบุญอย่างไร พระพุทธเจ้าไม่เป็นประมุขของบุญหรือไม่ยิ่งกว่าพระสงฆ์หรือ พระสงฆ์เป็นประมุขของบุญยิ่งกว่าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าไม่เกิดขึ้นพระสงฆ์จะมีได้อย่างไร มีไม่ได้ พระพุทธเจ้าเกิดขึ้นก็มีพระสงฆ์ขึ้น พระสงฆ์นั้นแหละเป็นประมุขสำคัญ เมื่อพระผู้มีพระภาคมีพระชนม์อยู่ฉนั้น พระเจ้าแม่ nämหาปชาบดีโคตมี ทอผ้าคู่หนึ่งไปถวายพระบรมศาสดาเพื่อจะให้พระองค์ทรงใช้ด้วยพระองค์เดียว ๒ ผืน พระองค์เพื่อจะสงเคราะห์พระเจ้าแม่ nämหาปชาบดีโคตมี เมื่อพระเจ้าแม่ nämหาปชาบดีโคตมี ทอผ้า เอาคู่ผ้ามาถวายแล้ว เมื่อประสูติจากพระมารดาได้ ๗ วัน พระมารดาก็ทิวคตไป พระเจ้าแม่ nämหาปชาบดีโคตมีได้พิทักษ์รักษาเลี้ยงดูจนกระทั่งเติบโตมา เราจะสงเคราะห์พระเจ้าแม่ นำให้เป็นผู้มีบุญใหญ่กุศลใหญ่ รับคู่ผ้าของพระเจ้าแม่ nämหาปชาบดีโคตมี รับผืนเดียว รับสั่งให้ถวายพระสงฆ์เสียผืนหนึ่ง พระเจ้าแม่ nämหาปชาบดีโคตมีไม่ปรารถนาจะถวายพระสงฆ์ ปรารถนาจะถวายแก่พระองค์เท่านั้น ทำอย่างประณีตด้วยพระหัตถ์ของพระนางเอง พระองค์ก็ไม่ทรงรับ แค่นสัทเท่าไรก็ไม่

ทรงรับ แค้นพระอาณนทีให้ช่วยแค้นพระบรมศาสดาให้ทรงรับทั้ง ๒ ผืนเกิด พระองค์ไม่ทรงรับอีก จำเป็นต้องถวายเป็นของสงฆ์ไป เมื่อถวายเป็นของสงฆ์ ท่านก็รับเป็นลำดับ เฉพาะผ้าผืนนั้นไปถูกเอาอชิตะภิกษุผู้บวชใหม่ พระเจ้าแม่หน้าเสียวพระทัย ถ้าเราได้ทำโดยประณีตด้วยตนเอง ไปถูกกับภิกษุบวชใหม่หาสมควรไม่ พระองค์ทรงทราบพระอริยาศัย ทรงเรียกพระอาณนทีให้นำเอาบาตรมา พระอาณนทีส่งบาตรให้พระจอมไตรเขวี้ยงบาตรไปในอากาศ ให้ภิกษุสามเณรในที่นั้นไปนำเอาบาตรมาให้พระตถาคต ขว้างลับเข้ากลีบเมฆหายไปแล้ว ไม่รู้ไปทางไหน พระอรหันต์ท่านก็รู้ว่าปัญหานี้ผูกเพื่ออชิตะภิกษุบวชใหม่โน้น ปุณฺณก็ไม่ว่าผูกเพื่อกระทำเพื่ออะไร จะเอา ก็ไม่ได้ เหาะไปก็ไม่ได้

อชิตะภิกษุบวชใหม่ยกมือขึ้นนมัสการ ด้วยบุญญาภินิหารที่ข้าพเจ้าสั่งสมอบรมมาแต่ชาติก่อน ถ้าจะได้ตรัสรู้เป็นพระศาสดาเอกในโลก เหมือนพระบรมศาสดานี้แล้ว ขอให้บาตรนั้นมาสู่หัตถ์ของข้าพเจ้าในบัดนี้ พอขาดคำอธิษฐานเท่านั้น บาตรก็กลับลอย ลี้วมาสู่หัตถ์อชิตะภิกษุบวชใหม่ พอบาตรสู่หัตถ์ของอชิตะภิกษุบวชใหม่ พระจอมไตรตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย รู้จักไหม้นั้นนะภิกษุบวชใหม่นั้นคือใคร ภิกษุตอบว่าไม่รู้จัก พระองค์ทรงรับสั่งว่า นั่นแหละนะภิกษุทั้งหลาย น้องชายเรตถาคต ไปในภายภาค ข้างหน้าจะได้เป็นศาสดาเหมือนกับเรา ดังนี้แหละ พระเจ้าแม่หน้าก็ตืออกดีใจ ปลื้มอก ปลื้มใจ ว่าได้ทำด้วยความตรากตรำลำบาก จำเดิมแต่จ้างให้ช่างทองตีทองทำเป็นอ่างกรู ฝ่าย รตนน้ำด้วยน้ำอันประณีต ด้วยน้ำหอมบ้าง ทำมาด้วยความตรากตรำลำบาก ลิ่นกาลช้านานกว่าจะได้ผ้า ๒ ผืนตั้งใจ เอามาถวายพระบรมศาสดา ๒ ผืน พระศาสดาได้เป็นศาสดาในโลกนี้ ในปัจจุบันทันตาเห็น เราได้ถวายซึ่งผ้านี้แก่พระศาสดาผืนหนึ่ง และผ้าของเราอีกผืนหนึ่งเล่า ถวายแก่อชิตะภิกษุบวชใหม่ จะเป็นพระพุทธรเจ้าในอนาคตกาลภายภาคหน้า ที่ว่าเราถวายผ้ากับพระพุทธรเจ้าในอนาคตกาลก็ปานกัน ก็เลื่อมใส ยินดีปรีดาอย่างยิ่งนัก

นี่พระศาสดาวางตำราไว้เป็นตัวอย่าง ถวายแก่พระองค์นะไม่อัสจรรยุดอก ถวายพระสงฆ์นั้นแน่ ให้ถวายในหมู่พระสงฆ์ พระสงฆ์ที่มาสดมภ์ในวัดปากน้ำ ที่เป็นพระพุทธรเจ้าในภายภาคข้างหน้าจะก้องค์เราก็อันไม่รู้เหมือนกัน บางทีมีबारมีแก่ๆ สร้างมาหลายอสงไขยเราก็อันไม่รู้ ไม่รู้ว่าใครสร้างबारมีมาเท่าไร พระสงฆ์นั้นแหละเป็นประมุขของบุญสำคัญ เป็นหัวหน้าของบุญสำคัญ เป็นต้นของบุญสำคัญ ถ้าต้องการบุญก็ถวายในพระสงฆ์

ไม่เจาะจงภิกษุองค์หนึ่งองค์ใด มันหมายถึงในหมู่พระสงฆ์ทีเดียว จะมีข้าวย้ายปลาตัวก็ช่าง มีสิ่งอันใดก็ช่าง ก็ถวายพระสงฆ์ ให้ใจตรงเป็นกลาง ให้ทำดังนี้จะบุญใหญ่ในพระพุทธศาสนา

เมื่อรู้จักหลักอันนี้ ภณีสสาม มยฺ คาคา เราจักสวดพระคาถา กาลทานป-
ปทีปิกา เราจักสวดพระคาถาแสดงอานิสงส์ของการให้ตามสมัย เอตา สุนฺหตุ
สกุจจํ ทายกา ปุณฺณกามิโน ทายกทายิกาทั้งหลายผู้ต้องการบุญจงตั้งใจฟังพระ
คาถาทั้งหลายสืบต่อไปด้วยความเคารพ คาถานี้แสดงตามกาลทานสูตร เมื่อพระเจ้า
แผ่นดินเสด็จมาทรงทอดพระกฐิน ณ สถานที่ใด สงฆ์ทุกวัดหมดประเทศไทยย่อมแสดง
กาลทานสูตรนี้ถวายเป็นเบื้องหน้า กาลทานสูตรนี้เป็นทานสำคัญ ตามวาระพระบาลีว่า

กาเล ททนต์ สปญฺญา

วทญฺญ วิตมจฺจรา

กาเลน ทินฺนํ อริเยสุ

อุชฺฐเตสุ ตาทิสฺสุ

วิปฺปสฺสนมฺหา ตสฺส

วิปฺปลา โหติ ทกฺขิณา

เย ตตฺถ อหฺมทนต์

เวยฺยวจฺจํ กรโหนฺติ วา

น เตท ทกฺขิณา โอนา

เตปิ ปุณฺณสฺส ภาติโน

ตสฺมา ทเท อปฺปฏฺวิวนจิตฺโต

ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลํ

ปุณฺณานิ ปรโลกสฺมี

ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินฺนฺติฯ

อง.ปญจก.(บาลี) ๒๒/๓๖/๔๔

แปลเนื้อความเป็นสยามภาษาว่า ทายกทายิกาทั้งหลาย ผู้ประกอบด้วยปัญญา
ฉลาดพูด ปราศจากความตระหนี่ เลื่อมใสแล้วในพระอริยบุคคลในพระอริยสงฆ์ เป็นผู้
เลื่อมใสแล้วในพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ตรงคงที่ ถวายทานทำให้เป็นทานที่ตนถวายแล้วโดย
กาลสมัย ในกาลทักษิณาทานที่เขาถวายนั้น ทกฺขิณา แปลว่า ทานสมบัติเป็นเครื่อง
เจริญผล ทานที่ทายกถวายนั้นเรียกว่าทักษิณา ทักษิณาของทายกนั้นย่อมเป็นคุณ
ชาติมีผลไพบูรณ์ ถวายในพระสงฆ์ สรรเสริญว่าทักษิณาทานที่ถวายในพระสงฆ์นั้น
เป็นคุณชาติมีผลไพบูรณ์ทีเดียว ผลสมบูรณ์บริบูรณ์ทีเดียว ถ้าว่าพูดถึงน้ำเปี่ยมสระ
เปี่ยมมหาสมุทร เปี่ยมแม่น้ำทั้งนั้น ผลเต็มเปี่ยมไม่ขาดตกบกพร่องอันใด เพราะ
บริจาคทานในเขตบุญทีเดียว

ที่เราตั้งใจบริจาคทานบัดนี้ ก็บริจาคทานอยู่ในสงฆ์ บางท่านมีทานเล็กน้อย
เข้าไปถวายองค์โน้นถวายองค์นี้ นั้นทำให้ผลน้อยลงไป ถ้าทำให้ผลมาก มีน้อยเดียวก็
ช่าง ผลไม้น้อย กลัวยไบก์ช่าง มุ่งถวายพระสงฆ์ดี ถวายพระสงฆ์จะถวายอย่างไร

เพราะว่าในหมดทั้งสากลโลก มีเท่านั้นก็ขอถวายในสงฆ์ หรือไม่ว่าจะตั้งใจอยู่ว่า ท่านผู้หนึ่งผู้ใดเป็นพระอรหันตอรหันต์ ผู้หนึ่งผู้ใดจะประพจน์ตัวให้เป็นพระอรหันตอรหันต์ต่อไป เป็นอายุพระศาสนาหมดทั้งสากลพุทธศาสนา จงรับทานของข้าพพุทธเจ้าเถิด ถ้าว่าท่านเห็นองค์หนึ่งองค์ใดที่เป็นสามเณรก็ช่าง เป็นภิกษุแก่ก็ช่าง รูปพรรณสัณฐานเป็นชนิดใดก็ช่าง โอ ท่านองค์นี้ๆ เป็นอรหันตอรหันต์ละ ท่านองค์นี้แหละจะเป็นพระอรหันตอรหันต์ต่อไป ท่านองค์นี้แหละเป็นอายุพระศาสนาละ ก็น้อมเคารพสักการะด้วยเบญจางคประดิษฐ์ทีเดียว แล้วก็ถวายทานนั้นไป ทานนั้นก็ตกเป็นสังฆทานแท้ๆ ได้ชื่อว่าถวายทานในสงฆ์แท้ๆ

นี้แหละถวายมีของเล็กน้อยให้ถวายฉลาดอย่างนี้ ถ้าฉลาดอย่างนี้ก็เอาตัวรอดได้ ไม่เสียที่ที่เกิดมาเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา **ตสุมะ ทเท อปฺปฏิวานจิตฺโต ยตถ ทินฺนํ มหปฺผลํ** เพราะเหตุนี้ทนายผู้มีจิตมิได้ทอดย ว่าจะทนายผู้มีจิตมิได้ย่อหย่อนทอดย ให้ในที่เช่นใดมีผลมาก ควรให้ในที่เช่นนั้น ให้ให้ฉลาดอย่างนี้ เป็นทนายต้องฉลาด ใจไม่ได้ ถ้าว่าถวายเจอะจงเสีย ผลมันก็น้อยไป ถ้าฉลาดก็ถวายเป็นกลางอยู่รำไป ผลมันก็มากยิ่งขึ้นไพศาล ท่านจึงได้วางหลักฐานไว้ว่า **ตสุมะ ทเท อปฺปฏิวานจิตฺโต ยตถ ทินฺนํ มหปฺผลํ** เพราะเหตุนี้ ทนายผู้มีจิตมิได้ย่อหย่อนมิได้ทอดย ให้ในที่เช่นใดมีผลมาก ต้องให้ในที่เช่นนั้น ให้ยืนย่นอย่างนั้นะ

ปุณฺณานิ ปฺรโลกสฺมี ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินํ บุญย่อมเป็นที่ตั้งของสัตว์ทั้งหลายในโลกเบื้องหน้า ในโลกนี้บุญก็เป็นที่ตั้งของสัตว์ทั้งหลายด้วย ไปในโลกเบื้องหน้าบุญก็เป็นที่ตั้งของสัตว์ทั้งหลายในโลกเบื้องหน้าด้วยอีกเหมือนกัน เมื่อรู้จักหลักอันนี้มันละก็ ให้แน่นอนในใจของตัว พินิจพิจารณาไปว่า การบูชาทั้งหลายมีไฟเป็นหัวหน้า คัมภีร์ทั้งหลายมีสาวิตดิฉันท์เป็นหัวหน้า ประเทศทั้งหมดหมู่มนุษย์ทั้งหมดมีพระเจ้าแผ่นดินเป็นหัวหน้า สมุทราคร แม่น้ำทั้งหมด บึงจะใหญ่กว้างสักเท่าใด ทะเลสาบสักเท่าหนึ่งเท่าใด มหาสมุทรสาครเป็นใหญ่เป็นหัวหน้า ดวงดาวทั้งหมดมีดวงจันทร์เป็นหัวหน้า แสงร้อนทั้งหมดมีแสงอาทิตย์เป็นหัวหน้าเป็นประมุข เมื่อรู้จักหลักดังนี้ การบำเพ็ญบุญทั้งหลายมีพระสงฆ์เป็นหัวหน้า ให้รู้จักหลักดังนี้ ที่จะให้เป็นสงฆ์ต้องให้เป็นกลางๆ นะ ได้ชื่อว่าวางหลักพระพุทธศาสนา เพราะศาสนาของพระศาสดาจะทรงอยู่ได้ก็เพราะอาศัยความเป็นกลาง ภิกษุสามเณรบรรพชาในพระธรรมวินัย ประพฤติเป็นกลางปฏิบัติเป็นกลาง ไม่เข้าข้างตนไม่เข้าข้างบุคคลผู้อื่น **อุบาสกอุบาสิกาบริจาดทานในพระพุทฺธศาสนา**

ให้ให้เป็นกลาง ไม่ค่อนข้างตนและหมิ่นตนพวกตน ให้ให้เป็นกลางอย่างนั้น ได้ชื่อว่าบริจาคนานุกูลทางสงฆ์ ถูกประมุขของบุญทีเดียว ถูกเป้าหมายของบุญทีเดียว ให้แน่วแน่มั่นใจอย่างนี้ทุกถ้วนหน้า

ที่ได้ชี้แจงแสดงมา ตามวาระพระบาลี ในเกณียานุโมทนาคาถา ตามวาระพระบาลีคือความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบาย พอสมควรแก่เวลา เอเตน สจฺจวชฺเชน ด้วยอำนาจความสัตย์ที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ สทา โสตุถิ ภวันตุ เต ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดมีแต่ท่านทั้งหลาย บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า สัพพพุทธานุภาเวน ด้วยอานุภาพพระพุทธเจ้าทั้งปวง สัพพธรรมมานุภาเวน ด้วยอำนาจพระธรรมทั้งปวง สัพพสงฆานุภาเวน ด้วยอานุภาพพระสงฆ์ทั้งปวง ปิฎกคตฺตยานุภาเวน ด้วยอานุภาพปิฎกทั้ง ๓ คือวินัยปิฎก สุตตันตปิฎก ปรมัตถปิฎก ชินสาวกานุภาเวน ด้วยอานุภาพสาวกของท่านผู้ชนะมาร จงดลบันดาลความสุขสวัสดีให้เกิดขึ้นในชั้นปญฺจกแห่งท่านผู้ทำนุสรราชิตีทั้งหลาย บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา สมมติยุติธรรมิกถาด้วยอรรถนัยมความเพียงเท่านี้

เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้ ฯ

